

СЛАВА

ПОВРЕМЕННО ДУХОВНО СПИСАНИЕ.

За нравствено образование и умствено развитие.

Издазя сѣки мѣсяць на сѣщія форматъ.—
Годишна цѣна е: гр. 24. предплатени за насѣдѣ.

Писма или статіи ще ся отправятъ до Изда-
теля въ Руссе.— Неплатени писма не сѣ пріети.

Но речетъ кто: ты вѣрѣ имаша, азъ же дѣла имамъ:
покажи ми вѣрѣ твою отъ дѣла твоихъ? (Мк. 2. Ст. 18.)

Много пѣти сме казвали въ листѣтъ си, че вѣрата е първа и най важна под-порка въ сѣдбата на народніа ни животъ, че тя е начало и край на сичкитѣ чело-вѣчески работи, и пожелахме да ся запознайми съ тѣзи важна подпорка въ народната сѣдба, особено съ нейнитѣ основи въ нашія народъ. Но да не мисли нѣкой отъ Почит. Читатели, че ній въ този случай сме възпріели за предмѣтъ на работа си из-ключително само едната вѣра, а че сме изоставили и презрѣли сичкитѣ други дру-жественни и взаимни отношенія въ животѣтъ. Не, самата вѣра не ни допуца да па-днемъ въ таквасъ крайность, защото тя ни учи ясно, че безъ дѣйствиа въ животѣтъ би била безъ никакво значение: *Якоже бо тѣло безъ душа мертво естъ, тако и вѣра безъ добрихъ дѣла мертва естъ.* (в. Рим. 4. 5.) И ній би ся занимали изключително само съ вѣрата тогасъ, когато би имали такова самоотверженіе като нѣкой редки души, би престанали отъ да имаме нѣкое сношеніе и съ родѣтъ си и съ сѣдружіето, а въ тихата мирна пустиня служили би изключително на самата вѣра. Но Творецѣтъ на вѣта не осѣди дружественніа животъ, но даже го освяти. Като изговори онія пълни значеніе думи: *не добро быти челоуѣку единому на земли* (Быт. 2. 18.) Той съ това намъ опредѣли, щото човѣкътъ да живѣе въ дружество съ хората, да живѣе съ равнитѣ ему, а не да бѣга въ пустинята. Първата искра на свѣстніа животъ въ човѣка, пър-ото подбужденіе на неговія разумъ, ясно му тълкуватъ, че той неможе да живѣе за инаги самичакъ уединено, защото има нужда отъ чужда помощъ, споредъ както може а бжде и той отъ полза на другитѣ си братія.

Когато е това наистинна тѣй, когато е нашето природно опредѣленіе щото да свѣйми тукъ на земята въ сѣобращеніе съ онія същества които сѣ по природата намъ равни: то тогасъ само по себѣ си ся разумѣвъ, какъ като живѣемъ въ дружество, дѣжни сме при разясняваніето на нашата свята вѣра, да говоримъ и върху това: по кой жтъ трѣба да върви нашія дружественъ животъ, какви нравственни обезпачества про-злизатъ отъ нашето положеніе между другитѣ, и по това какви нравственни усло-ія ся искать, за да бждемъ добри и полезни членове на едно и общо тѣло.

По това, да показваме онія добродѣтели, който ни даватъ поводъ да имаме лю-бовъ и сѣгласіе по между си, за да можемъ да бждемъ добри и полезни членове на лижнитѣ си,— и напротивъ, да отхвърляме онія пороци, които потъмнѣватъ дру-жественніа ни животъ, които правятъ да ни презира въобще всяко същество умно по-разумно отъ насъ,— и това ще спада въ програмата на „Славата.“
Като ще обезпачваме и напомнимъваме добритѣ и лошеви дѣла, добродѣтели и по-оци наши, нѣма да имаме никакво друго намѣреніе, освѣнъ само да би възбудили въ очитаемитѣ си Читатели любовъ къмъ сичко, което е добро, възвишенно и похвално, презрение и отвратность отъ онова, което е лошево, вредително и ничтожно.

чти по-голямата част на свѣта. Църковната исторія ни свидѣтельствува коло невинни души сж изчезнали отъ лицето на земжта, за нейното съществуваніе и утвѣжденіе; затова и нежелаж да ви наскърбявамъ, съ повтаряніето си на смикитѣ скърбни случаи, когато трѣба да сме днесъ вѣсели и радостни; сичко това ще преминае съ голяма мъка и мълчаніе, само въ кратко ще обелѣжж важността на днешния денъ.

На днешния денъ ся е положила въ гробъ мили Христіани, онась пресвятата дѣво Марія, която ъж имѣнува св. църква най-чиста и най-славна — на която служатъ непрестанно Ангелитѣ и Архангелитѣ, — която ся е сподобила да роди Спасителя нашего Господа Исуса Христа, която е небесна и земна царица, която помага сѣкій вѣренъ православенъ Христіанинъ и която въ сѣкій случай може да ни послужи за примѣръ.

Когато ѝ изяви ангелтъ, че тя ще роди Синътъ на превѣчния Богъ, тя му това извѣстіе отговори: „азъ съмъ служилница Божія“ — Ето до колко е била смиренна и покорна. — А нейната чистота, невинность и святія ѝ животъ, можѣ да привлечѣтъ къмъ добродѣтелния и побожния животъ и най-развращенни човѣци само, ако размишлява той често върху пѣйнитѣ святи дѣла, съ искренна и правна вѣра. Въ нейния животъ ся съдържава, добра наука и красенъ примѣръ, за всяка една майка Христіанка. Нейната чиста нравственостъ ся изисква да ъж гритежа всяка една Православна майка.

Исусъ Христосъ при умираіето си на кръстътъ, като погледна любезната майка и като ѝ показваше Іоанна каза ѝ: „този ти е синъ.“ Тѣж сжщо, като показва на Іоанна майка си каза му: „тѣжи ти е майка,“ която ще обичашъ и почиташъ сжщо както и мене. Отъ него вѣрме св. Іоанъ прибра св. Богородица къщата си неговата къща бѣше въ Іерусалимъ на Сіонската гора). Той инаги грижеше за нежъ, като за рожденната си майка, уважаваше ъж и почиташе, бранеше ъж, отъ пакостнитѣ Еврей и нежъ липи отъ помощта си, даже до самата ѝ смъртъ.

После възнесеніето Господньо на небето, пресвѣта дѣво е живѣла на земжъ още 15 години. Тя съ моралното си повѣденіе, съ добротѣ си, свѣтлѣ наука и топли молитви, привлѣкла е много безбожници въ Христіанската вѣра, принудила мнозина противници и гонители на православіето, да приемнѣтъ Христовото учение. Мнозина човѣци отъ разни старни идѣжж, да видятъ лицето на пресвѣта дѣво Марія и да ѝ ся поклонятъ. Сѣкій ъж почиташе и уважаваше. Нейнитѣ дѣла сж неимѣраеми, тя е много пѣтувала, проповѣдвала съ голяма ревность Христовото учение, много е страдала и горчиви мъки е претърпѣла за любовта къмъ Христіанската вѣра.

Блаженната смъртъ на Божіята пресвятата майка и чудното възкресеніе на неиното пречисто тѣло на небето, празнува ся всяка година на 15 Августъ, отъ всикитѣ православни Христіани по свѣта и ся имѣнува „Успеніе.“ — Успеніе значи: смъртъта за пречистата Богородица е била като единъ миренъ сънъ и едно радостно преселеніе въ небесното блаженно жилище.

И ний днесъ благочестиви Христіани, празнуваме и славимъ святото имѣ Спасителевата майка, и ний осѣщаме святостта на днешния празникъ, но не съ въ състояніе, да ѝ отдадемъ онова благодареніе, което е тя напълно заслужила. Нийшитѣ дѣла въ много случаи неостговарятъ, на святото ни вѣроисповѣданіе, нѣма нась онѣсь буйна и твърда вѣра, съ която ся отличавахъ нашитѣ прадѣди. И между нась мнозина, които сж хладнокрѣвни къмъ сичко което е свято и безсѣменно. Но и пакъ вѣрвамъ какъ сѣкій Христіанинъ дълбоко осѣща важността такѣвъ единъ празникъ и тържественъ денъ като днешния, че сѣкій ще има въ смѣтъ си, събитіето което е станало въ днешния денъ за нашето благополучіе и вѣчно блаженство. Затова нежъ ся помолимъ всевищнему, дано вкорени въ нась въ сокото си свято учение, за да останемъ до смъртъ, вѣрни и постоянни въ вѣрата и да ся покажемъ благодарни и достойни синове на Неговата пресвятата майка, която е на небето за винаги наша застъпница и вѣрна покровителка. — Аминь!

ЗА ЧОВЪКА И ДЛЪЖНОСТИТЪ МУ.

Богъ е създалъ всичкитѣ твари на тосъ свѣтъ, както човѣка, тѣй сѣщо и сичкитѣ други твари. Човѣкъ не е нищо друго на тосъ свѣтъ, освѣтъ едно животно. Но човѣкъ не ся влиява въ правий смисълъ съ животнитѣ, защото му е даденъ умъ и разумъ, и е създава по образъ и по подобіе Божіе. Следователно човѣкътъ съ тѣзи си способности и дарби се да мисли, да чувствува и да дѣйствува тѣй спорѣдъ както е прѣдподрѣденъ отъ Създалъ си. Той трѣбва тезъ дарби да ги обработи и просвѣти самъ, ако иска да живѣе чистъ и да испълни високото си званіе за което е създаденъ. Трѣбва думамъ да ги просвѣти обработи, за да може да почита Божитѣ тайни и тайнитѣ на природата, което е негова жносьт наложена отъ самийтъ му Създалъ. Человѣческійтъ животъ е много краткъ, спорѣдъ както казва пророкъ Давидъ: *Человѣкъ яко трѣва днѣ его, яко цвѣтъ селій тако вѣтъ.* Човѣческія животъ е като едно полско цвѣтіе което като цѣне, следъ малко и тя, и днитѣ му ся като трѣвата, която сланата може лѣсно да услади и тѣй да прѣмине. Понеже като е на човѣка животътъ, толкова краткъ и неизвѣстенъ, какъ ще може да си испълни длъжността? и кои сѣ длъжноститѣ му?— Длъжноститѣ на човѣка сѣ: *да обича Бога срдце и душъ и по старитѣ отъ него; тѣй сѣщо и ближнитѣ си както самъ себе още трѣба да обича и прѣтелитѣ си както и непрѣтелитѣ си.* Но човѣкъ, ако испълнява само това, да ли е отговорилъ напълно на назначеніето си, да ли е испълнилъ длъжноститѣ си?— Не, той има и други не по-маловажни длъжности. Длъженъ е да ся труди сичкитѣ си сили щото да сѣе миръ и любовь между народа си, да не бжде гордѣливъ или несправедливъ, него грабитель на чуждо благо, да зема участіе въ обществото въ което живѣе, не бива хладнокрѣвенъ къмъ онова което е общо, да подпомага общія напредкъ, още да ся занимава на това и ближнитѣ си, за да може да ся принесе нуждната полза на отечеството а цѣлото човѣчество. Тѣ сѣ мисль по-главнитѣ длъжности на сѣкій човѣкъ, който е арденъ съ умъ и разумъ.

Но ако земемъ предъ видъ насъ си Българитѣ, то нѣй ще видимъ че имаме още много длъжности, на които трѣба часъ по-скоро да отговоримъ, безъ да ги отлагаеме. Имаме прѣдъ видъ, и трѣба да имаме положеніето на святата си вѣра, независимото си църковно управление, произвѣжданіето на Архїерейски престолъ бждущитѣ наши духовни пастири, въ рѣшетѣ които виждаме че ся повѣрва животътъ ни, т. е. вѣрата ни, завѣденіята ни и самитѣ ни спеси. Това трѣба да ся испълнява по-скоро, това трѣба да имаме винаги предъ умнитѣ си очи, за да не останемъ излѣгани въ предначертаніята си, за да не ни пропаднатъ нашитѣ трудове и жертви и най-послѣ да не би да ся сравни нашата свята Българска църква съ положеніето въ което ся намѣрва днесъ Римската църква. Но нѣкакси на жалость, малко вниманіе даваме днесъ въ това критическо врѣме на онова, което ся върши за насъ и предъ насъ, твърдѣ малко ни интересиратъ дѣлата на нашитѣ Архипастири!!...

Искаме ли да ся сравнимъ въ просвѣщеніето съ другитѣ по-образовани отъ насъ въ всяко отношение народи, които ни очудватъ въ сѣкій случай съ напредкътъ си? Искаме ли да земемъ поне отъ части тѣмъ равни? Ако желяемъ това, то нѣй сички Българи сме длъжни да ся православни Христїани, да гонимъ изъ помежду си *чорбаджилъка*, който ни е пречилъ въ сичко, който ни прѣпятствува въ развитіето и напредкътъ; а да прегърнемъ и сички и братски като Божественни чада *любовта и сгласіето*, въ които обитава нашето отечество и тѣлесно и душевно и правствено и уметвено. Тѣзи е една отъ най-святитѣ наші длъжности като умни същества на свѣта. А на тосъ начинъ ако постъпимъ вѣроятно е, че по-лесно и по-скоро ще отговоримъ на високото си званіе за което сме създадени, прощаніето ще ся распространи въ правий смисълъ между народа ни, вѣрата ни ще свѣтлее дѣлата ни, искренности и правата почетъ ще ни представляватъ, като за народъ добръ и славенъ на свѣта. Добритѣ ни дѣла съ които ще ся отличаваме, ще прѣематъ опрепното награжденіе отъ Бога, и уваженіе отъ потомството ни. Спомошницитѣ на правното образование, ще бждатъ наградени отъ Създалъ ни, съ лаврови вѣнци, а ошія кождъ немилостиво прѣпятствували на общото ни просвѣщеніе, тѣ навѣрно ще бждатъ накарани отъ Бога и прокляти отъ сичкія човѣческій родъ.

Некъ сѣкій Христїанинъ има предъ видъ, ученіето на Спасителя ни Исуса Христа, и да ся управлява и да върши сичко, ако мисли да бжде уваженъ, похваленъ и арденъ.

П. И. Бояджіевъ.

Ловичъ 18 Септемврий 1872.

Л И Т У Р Г И К А.

(ХРИСТИАНСКА НАУКА)

[продължение].

Вътрешното раздѣленіе на църквата.

Отъ сичкитѣ древни описанія на Христіанскитѣ храмове, види ся, какъ тѣ сѣ имали и тогасъ, както и днесъ, три части: *Притворъ*, собственній *Храмъ*, гдѣто стой народа и *Олтаръ*.— Тия три части на които е раздѣлена Христіанската църква, приличатъ на *Скинията* и на *Соломоновія храмъ*, (които сѣ биле направени, споредъ планътъ, който имъ е показалъ самъ Богъ).

Олтаръ, е Латинска дума (*alta ara*), която значи възвишеній жертвеникъ, затова, защото олтарѣтъ сѣ възвишава въ средата на църквата, да би могли да видѣтъ Христіанитѣ, какво дѣйствува священнослужителтъ, и да би гледали съ страхъ на него, като престолъ на безсмъртнія царъ.

Олтарятъ трѣба да има: свята трапеза или престолъ, жъртвеникъ или проскомидія, горньо мѣсто и діаконикъ.

Принадлежноститѣ на св. престолъ сѣ следующитѣ: *святи мъченически мощи*, *престоли покрови*, *дарохранителница*, *кръстъ*, и *Евангеліе*, защото първитѣ Христіани свършвали Божественната литургія, най-много на мъченическитѣ гробове, и на тѣхъ сѣ послѣ правили храмове; а за споменъ на това, всяка църква трѣба да има по нѣкожъ частица отъ св. мощи; които сѣ пазятъ или подъ престолътъ или въ единія край на Антиминса, на когото е изображено Христовото положеніе въ гроба.— *Антиминсъ*, значи въ таинственій смисълъ: *Плащаница*, въ която е било повнено тѣлото Христово.

На св. престолъ принадлежноститѣ сѣ: 1.) Бѣлъ чаршавъ (срачица) който означава Христовата плащаница, върху която сѣ простира красна одѣжда, която сѣ именува: *Индитіа* и означава: *предсѣдението Христово*. 2.) *Дарохранителница* е малка кугійка, въ която сѣ пазятъ частнитѣ дарове, които сѣ освящаватъ обикновено на великій Четвъртъкъ; и съ които сѣ причащаватъ болнитѣ. 3.) *Кръстъ*, който сѣ полага на престолътъ, за знакъ на жъртвата, която сѣ свършва, а Евангеліето представлява животътъ и науката Христова.

Жертвеникъ, отъ лѣвата страна на престолътъ има въ църквата особено отдѣленіе, което е изкопано въ доварътъ като маса, на която сѣ гуждатъ и приуговляватъ дароветѣ за Богослуженіето; и това мѣсто въ олтарѣ сѣ имѣнува: *жертвеникъ* (проскомидія).— На жертвеникътъ сѣ несвършватъ таинства; нѣ само сѣ приуговлява, каквото е потребно за священнодѣйствието на престолътъ.— А понеже сѣ държи въ врѣмето на проскомидіята надъ честнитѣ дарове споменъ за роженіето и страданіето Христово, то *жертвеникъ* значи: *Вертепъ*, въ когото сѣ е родилъ Исусъ Христосъ, и Голгота на която сѣ е распѣлъ.

Горньо мѣсто или горній престолъ, който стой при жертвеника къмъ Истокъ, и сѣ прави въ самія зидъ на полокругъ, съ нѣколко степени по високъ отъ олтарѣ на него има сѣдалище за Архіереа; а доло е имало и отъ дветѣ старни сѣдалища за священниците, които сѣ имѣнували: *Сопрестолникъ*; нѣ днесъ ги нѣма. Въ таинственій смисълъ, *горньо мѣсто*, значи, онасъ гора, отъ която е Христосъ поучавалъ народа върху блаженствата. *Діаконикъ*. Срещу проскомидіята на дѣната страна отъ престолътъ, имало е особено мѣсто, гдѣто сѣ пазили священни нѣща, одѣжди и сѣдовѣ, което сѣ имѣнувало: *Сосудохранителница*. А *Діаконикъ* сѣ имѣнувало затова, защото това мѣсто сѣ надзиравали Діаконитѣ; а сега това мѣсто замѣнено съ *кадилоставно*, гдѣто стоѣтъ кадилницитѣ; а за св. одѣжди и другъ сѣдове има особенни ормани (дулапи).

Храмъ. Пространството между олтарѣтъ и притворътъ имѣнува сѣ *храмъ*, който е билъ опредѣленъ за общественни молитви, и гдѣто стоятъ днесъ вѣрнитѣ, а въ старо врѣме тамъ сѣ стоѣли и женитѣ. Най главнитѣ украшения въ Христіанскат

църква сж: святитѣ икони, които сж нарѣдени най-много по Иконостасѣтъ. Освѣнѣнъ иконостаса има въсредѣ храмѣтъ и *Амвоизъ*, а отъ двѣтъ старни *Пѣвници*, на дѣсната старна има и Архіерейски престолъ, въ когото може да стои само Епископъ или владѣтель. Нѣ най-великолѣпно ся украсява, споредѣ както казахме *иконостасѣтъ*.

За украсеніето на храмѣтъ.

Благоговѣйното чувство къмъ Всевишнія, винаги е подбуждало Христіанитѣ да украсяватъ Божитѣ храмове. Старозавѣтната скинія била е устроена споредѣ образѣтъ който е Богъ показалъ, тя е била великолѣпна, украсена съ сребро и злато. Отъ Соломоновія храмъ, не е билъ нето единъ по-украсенъ; а за дѣто не сж биле въ първитѣ врѣмена, Христіанскитѣ църкви великолѣпно украсени, на това сж биле причината различнитѣ и непрестанни гоненія; защото щомъ престанаха гоненіята; тукъ такси захванаха да ся украсяватъ Христіанскитѣ църкви съ скъпоцѣнни мермери, и съ златни кубета; а святитѣ отци хваляхъ този обичай; който не е противенъ на духѣтъ на Христіанската вѣра. Прочее като украсяватъ Христіанитѣ храмоветѣ Божіи, съ това показватъ любовта си къмъ Спасителя, и благодареніе за пріетитѣ отъ Него благодѣнія.

Мѣжду сичкитѣ украшения въ Христіанската църква, най-важитѣ сж: *Кръстѣтъ* и *святитѣ икони*. Кръстѣтъ е печать Христовъ, съ когото ся отличаватъ, сичкитѣ Христіани въ дѣлата си отъ иновѣрцитѣ; и съ когото ся освящаватъ сичкитѣ домашни и Богослужебни дѣйствія.

Святія кръстъ е билъ въ всеобщо употребленіе още въ старо врѣме, което доказватъ св. отци. Вѣрнитѣ Христіани като почитатъ святія кръстъ, клаятъ му ся, цалуватъ го и паятъ предѣ него свѣщи; нѣ тѣ не почитатъ вѣществото на кръстѣтъ; нѣ Христа който ся разпѣ на него.

Формата на кръстѣтъ е била въ Христіанската църква всеобща, и есть: *четвероконачна*.

Святитѣ икони, понеже сж най-важни изображения и украшения на иконостасѣтъ; то нужно е да кажемъ, що е *иконостасѣтъ*?

Иконостасѣтъ, ся имѣнува онась преграда, която дѣли олтарѣтъ отъ храма, тѣзи преграда не е била до четвъртій вѣкъ таквасъ, споредѣ каквато е днесъ, нѣ е била малко по ниска. Послѣ сж святитѣ Отци, когато е станало свободно Христіанското вѣроисповѣданіе, повдигнали тѣзи преграда, по начинѣтъ, когото е ималъ Соломоновія храмъ, затова, за да скрѣжатъ священното дѣйствіе отъ неосвященитѣ. А украсявали сж ѣж, съ иконитѣ: на Исуса Христа, на святцитѣ, на пречистата дѣва Марія и на святитѣ Ангели; да би ся утвърдили Христіанитѣ въ вѣрата.— На иконостасѣтъ има отъ храмѣтъ три врата: 1.) *Двери*, които ся имѣнуватъ: *царски* или *средни*, *Севѣрни* и *Южни*; царскитѣ сж въ средѣтъ, презъ които ся внасятъ святитѣ дарове; заради това презъ тѣхъ не може да влѣзе никой, освѣнѣ священнослужителитѣ и владѣтелитѣ.

Завесата надъ дверитѣ, е останала още отъ старо врѣме, а *Севѣрнитѣ* и *Южнитѣ* врати водятъ въобще въ олтарѣтъ.— Самія храмъ може да има тѣи сжщо *Северни* и *Южни* врати, а на нѣкои църкви, само една, чрезъ които влизатъ хората, а при *препратата* има пакъ едни врати отъ Западната страна, които ся имѣнуватъ *Западни*, и тія врата, както и дверитѣ имѣнуватъ ги много писатели: *царски*; а въ св. Писаніе ся имѣнуватъ и *красни*, по причина на украсеніето и великолѣпіето имѣ.

Юдѣйската църква макаръ дѣто е избѣгавала разнитѣ изображения, да не би ся заразили Юдѣитѣ съ идолопоклонството; нѣ и пакъ ги е имала. Тѣи самъ Богъ е заповѣдалъ да ся турятъ надъ кивотѣтъ завѣта два златна Херувима. А въ Христіанската църква ся знае извѣстно, че е имало икони и предѣ врѣмето на Апостолитѣ, а че сж ги особено почитали; на това сж свидѣтели св. Отци: *Василій великій*, *Григорій Богословъ*, *Іоанъ Златоустъ* и много други.

Съ *икони* могатъ да ся украсятъ сичкитѣ части на храмѣтъ и олтарѣтъ, средата и препратата; нѣ на иконостасѣтъ иконитѣ ся нарѣждатъ по слѣдующій начинъ:

Отъ дъсната старна на царскитѣ двери, гужда ся обикновенно иконата на *Христа Спасителя*, а на лъвата старна иконата на *Св. Богородица*; надъ дверитѣ: *тайната вѣчера*; послѣ до Исуса Христа, отъ дъсната старна гужда ся обикновенно иконата на св. Иоанна Крестителя, а отъ лъвата при св. Богородица, иконата на онзи святи- тель, на когото е посвещена църквата.

Въ вторія редъ обикновенно ся нарѣждатъ изображеніята иконитѣ на главнитѣ празници; въ третія: Апостолитѣ, а въ четвѣртія: иконитѣ на пророцитѣ. На самія върхъ на иконостасътъ обикновенно ся полага: *Распятіето Христово*, като символъ на Христіанската вѣра.

(Слѣдва).

ГЛАСЪ ЗА ПРАВОСЛАВИЕТО НА НАШАТА ИСТОЧНА ЦЪРКВА.

Гласътъ, вьуху когото ще поговоримъ тукъ на читателитѣ си, е единъ отъ многоброй- нитѣ гласове, които захванахъ да издаватъ въ последно врѣме ученитѣ мъже за правосла- віето на Источната наша Църква. Не само частни лица по и цѣли дружества отъ учения бого- словци въ *Англія* и *Америка* тържественно обявяватъ, че слѣдъ дълги и внимателни Цър- ковно-исторически испитванія твърдо ся убѣдили, какъ апостолскитѣ Христіански истини и църковнитѣ уреденія сж запазени само въ источната православна църква. По тѣзи причина нѣкой отъ тѣхъ сж станали вече членове на православната църква, а по-голѣмата частъ търси начинъ, за да ся съедини съ источната църква.

При тия гласове за православіето на источната църква въ сегашно врѣме, а именно предъ шесть мѣсяци ся придружи още единъ знаменитъ гласъ изъ *Севѣрна Америка*, отъ бившия професоръ на Римо-католическата семинарія въ *Валтомиръ* прочюгій *Берингъ*.

Този гласъ е знаменитъ по много причини, защото произлиза отъ личенъ характеръ и отъ религиознитѣ размисленія на г-на Беринга и по поводъ на съвременнитѣ приключенія въ Латинската църква.

Г. *Берингъ* е билъ вѣренъ синъ на Римо-католическата църква. Тѣзи негова вѣрность е крепила сичката му работа и го направила усерденъ бранителъ и рѣвностенъ проповѣдникъ върху ученіето на Латинската църква. Той е работилъ като професоръ и като книжевникъ и като мисіонеринъ. Като неоставилъ свѣтовното си званіе, той е земалъ участіе въ дѣлата на Латинскитѣ пропаганди, и е обиколилъ, споредъ както и самъ казва, нѣкъ колѣнитѣ старни на свѣта, като е проповѣдвалъ чакъ въ *Лаплендія*. Той е обичалъ църквата си като пазителка на спасоноснитѣ истинни; като е вѣрвалъ, че Латинската църква е една истинска цър- ква, ако и да е видѣлъ въ нежъ като ученъ историкъ и богословъ недостатъци и отстѣпки отъ апостолскитѣ истини. Той е въ нежъ ясно отдѣлялъ истинната отъ заблуденіето, като е мислѣлъ какъ тия заблуденія, който сж внесли въ Латинската църква такива хора, подобни на Папата, можятъ съврѣменно да ся поправятъ пакъ отъ хора, последователи на Папата. Но предложеніята на ланскія Римскій соборъ, който си просвояваше имѣто *вселенскій*, поколебахъ го въ вѣрваніята му. Този римскій съборъ прогласи за догматъ на латинското ученіе *непогрѣшимостта* на нашата, а сега прети (запашва), че ще прокълне сичкія усѣхъ на нау- китѣ и образованіето, за дето е противно на лъжовното му ученіе и на папскитѣ му жела- нія. Послѣ тия изявленія, на просвѣщенія *Берингъ* станало ясно че римската църква никакъ нѣма да ся повърне къмъ чистотата на апостолскитѣ истини, че непогрѣшимостъта на папата, не дава възможность на последователитѣ да поправятъ погрешкитѣ на предходницитѣ си, а пакъ истинната Христова църква не може никоги да държи въ тъмнина свѣтлостъта на обра- зованіето и т. н. Тия умѣтни и правилни размисленія поколебахъ съединеніето на Г. *Бе- ринга* съ римската църква. Той неможалъ вече да принуждава свѣстѣта си, за да вѣрва въ апостолскія характеръ на папската църква.— Гдѣ прочее е могла да бѣде истинната църква на земнѣта? Г-нъ *Берингъ* не е дълго разпитвалъ. Той е знаелъ главнитѣ основи на ученія- та и уреденіята на источната църква. Тогасъ той обърналъ всичкото си вниманіе на нежъ, за да ѝ изучи още по-отблизо. Истинната му станала тутакси ясна като день. Той позналъ че источната църква е истинска църква, една апостолска.

Но Г. *Берингъ* не е миналъ мълчеливо отъ папството въ православіето, по подбужденіе на чистата му свѣстъ, той чистосърдечно пожелалъ, да ся изрази предъ тѣхъ църква, която оставя, като мисли да избави и самата римска църква отъ гибелната пронастъ, къмъ която ся тя приближава, когато потвърдава лъжовнитѣ си ученія като догматъ. Той желае да разя- сни лъжовното положеніе на папата на другитѣ си братя, за да имъ покаже ижтя къмъ истинната. Г. *Берингъ* е написалъ душевното си исповѣданіе, отправено къмъ папа Пій IX, ко- ето е и печаталъ въ същность въ американскитѣ вѣстници. Ето му писмото, което е изпро- водилъ на папата:

„Най-свѣтгій отче! Полагамъ на вашитѣ стѣпки доло изложенитѣ си вѣрванія, като знамъ напълно, каква отговорность земамъ върху си.

До днешния ден азъ бѣхъ рѣвноствень и искренъ привърженикъ на римската църква, която съмъ считалъ за една католическа и апостолска. Като слушахъ гласътъ на вѣрваніята си азъ съмъ посвѣтилъ сичкиѣ способности на умътъ и сърдцето си за да служя на тѣсъ църква. Противъ материалнитѣ си интереси азъ съмъ стѣпилъ и като свѣтовень човѣкъ въ войничка чета на римската църква. Като богословъ и историкъ старалъ съмъ ся за нейното утвърждение, а най-послѣ като мисіонеринъ трудихъ ся за нейното разпространеніе въ най-отдалеченитѣ старни на свѣта. Азъ съмъ установилъ пропаганда чакъ въ *Ланландія*. Въ последньо врѣме, до колкото ми позволявахъ силитѣ, азъ изпълнявахъ длъжностъ професорска въ католическата семинарія (Богословско училище) въ *Балтиморъ*. Азъ изброихъ тукъ дѣлата, които ся касаѣтъ само до моята смирена личностъ, за да покажа съ това вѣрносттата си, съ която съмъ служилъ на римската църква. Тѣзи моя преданность много пѣти е ставала жалостна, по причина на свѣтското лакомство и лукавството на католическото духовенство. Като оплаквамъ тѣя злоупотребленія азъ съмъ ся старалъ да ги покрѣнъ съ милосердіе. Азъ съмъ вѣрвалъ въ божественнѣй позивъ на папата, — вѣрвалъ съмъ че е нему назначено да решава сичкиѣ голѣми религіозни и дружественни задатци. Но вие сами, най-святѣй отче, сте принесли първи ударъ на мойтѣ вѣрванія. Съ обнародваніето на *силабуса* ¹⁾ роди са въ мене най-напрѣдъ едно безпокойствие и съмнѣніе. Не е възможно, мислѣхъ си, че може да бѣде човѣкъ добъръ Христіанинъ само тѣй, ако престане отъ да бѣде гражданинъ, ако отхвърли сѣкій чловѣчески напредѣкъ, и трѣгне назадъ по тѣмнината къмъ жалостнитѣ злоупотрѣбленія на среднитѣ векове. Разумътъ ми ся противи, да приема тѣя убійственни ученія, които прогласява папската власть *urbi et orbi* (на градътъ Римъ и на цѣлъ свѣтъ). Но сърдцето ми още ся държало съ вѣрваніята си. Тѣсъ вѣтрешна борба едвамъ е довела разумѣтъ и чувствата ми до едно съгласіе. Папата е, мислѣхъ въ себѣ си, човѣкъ може и да згрѣши. Лошитѣ свѣсти могли би да го отклонѣтъ отъ пѣтя на истинната. Папата одушевленъ съ най-добри намѣренія, направилъ е и безъ да знае погрѣшка, която ще поправи и самъ той. На тосъ начинъ римската църква ще остане свята, чиста и истинска. Ние и за въ бъдуще ще ѣ служимъ, като ся молимъ Богу, да просвѣти и вразуми онія, които ѣ рководятъ.

Това е било, най-святѣй отче, първото мое задържаніе; но вие отъ ново ма накарахте да вървѣж напредъ по онзи пѣтъ, гдѣто свѣтлината огрѣ надъ моята слепота. Съзваніето на римскія съборъ съ изключителна цель, за да ся утвърди като догматъ папската *непогрѣшимостъ*, положи край на мойтѣ колебанія, и ми откри сичката истинна.

Като христіанинъ, като гражданинъ, като човѣкъ отъ наука, азъ изпълнявамъ тройна обвезанность, като подвигамъ смиренія си гласъ да ви проговорѣ най-тържественно предъ хиляди души, които ся съгласяватъ съ мислитѣ ми, азъ протестирамъ противъ ученіята, които вие марливо утвърждавате, а тѣ еж въ противословіе съ сичкиѣ божественни и чловѣчески закони. Протестирамъ противъ убійственнѣй ударъ, когото вие произвождате между църквата и държавата. Протестирамъ противъ нечестивитѣ осжженія на сѣкій напредѣкъ и чловѣческо знаніе. Протестирамъ противъ началата на папската непогрѣшимостъ, която вие въвеждате като догматъ за отгъщеніе и инатъ на евангелскитѣ думи и на църковнитѣ преданія.

Бъдущностьта нѣма остави а да не обяви съвременнитѣ слѣдствія на тѣя дѣла, противъ които азъ протестирамъ съ сичката си сила на убѣденіята си. По-голѣмата частъ отъ католицитѣ наистинна чи нѣма да ся раздѣлѣтъ отъ папскія престолъ тѣй явно като мене. Но равнодушіето ще подгрѣзе утробата на католичеството, а съвършенното противоборствіе на римскитѣ ученія съ дружественнитѣ и политически потреби на чловѣчеството ще подкопае основата на тѣсъ църква тѣй, щото нейната пропасть ще бѣде неизбѣжна.

Въ тѣково едно зло състояніе какво трѣба да правѣтъ вѣрнитѣ и искренни души? Трѣба ли, когато оставѣтъ римската църква по причина за дето убѣденіята не имъ допущатъ да бѣдѣтъ за напредѣкъ нейни членове, да ся хвърлѣтъ въ буйнитѣ таласи на протестантизмътъ, и да ся изложѣтъ въ опасность?.. Такива питанія съмъ си полагалъ.— Но споредъ както ми ся струва азъ сполучихъ да го рѣшѣ съ науката и молитва. Пристанището, което потърсихъ е таквасъ църква, която е запазила неповредимо сичкиѣ Евангелски и апостолски ученія; таквасъ църква, която не пречи никакъ на напредѣкътъ и науката; таквасъ църква която не признава *папата* за духовень владѣтель, но ясно е разумѣла христовитѣ думи: „*царството мое не е отъ този свѣтъ*“; Богъ е благословилъ трудоветѣ ми. Той ма удостои съ милосердіето си. Азъ намѣрихъ истинната католическа и апостолска църква. Тя е *православно-источната църква*. Отъ неѣ е отпаднала западната църква само за това, защото, римскитѣ епископи еж искали да царуватъ и господарствуватъ. Тѣсъ църква е запазила неповредимо святія ковчегъ на евангелскитѣ ученія. Въ неѣ нѣма *папа* за владѣтель. Православната църква не прави никакъ насилствія на чловѣческата природа и не гони никого на безбрачность. Тя е помогнала на наукитѣ и искусствата.

Когато ся убѣдихъ въ това, не ми бѣше възможно да ся съмнѣвамъ и размишлявамъ на

1) писмо, което е папа Пій IX обнародвалъ въ началото на римскія съборъ. Въ него е изложенъ сичкиа редъ на проклѣтіята, направени противъ много основни закони на христіанскитѣ държави.

дълго, защото съ това би престъпилъ христіанскія законъ. Азъ са надѣвамъ, че христіанската църква ще ма приеме въ обятията си. Въ този часъ ся считамъ свободенъ отъ сичкитѣ си обвзателства къмъ римската църква. Но пакъ мислѣх, че съ излаганіето на причинитѣ, които сж ма побудили да приема православната вѣра, азъ съ това изпълнявамъ една свята длъжностъ къмъ човѣщината и къмъ васъ, *най-святій отче*. Не мислете, че азъ като си излагамъ вѣрваніята, съ това неуважавамъ вашата личностъ. Азъ знаѣх и оценявамъ вашитѣ добродѣтели. Никоги нѣма забораваѣхъ вашія кроткъ и миренъ ликъ, когато ви видѣхъ предъ четири години въ Римъ. Азъ знаѣх, че сте вие човѣкъ добъръ и благочестивъ, и че желаете добро, ако и да работитѣ зло безъ да знаете. Апостолъ Павелъ въ посланіята си казва: *„Когато би ви и ангелътъ отъ небето другояче казалъ, нежелси както сме ви ний казали, некъ е проклѣтъ.“* — Но азъ не щж да отивамъ толкось на далечъ, споредъ както позволява апостолъ Павелъ. Не щж да ви кълѣж. Напротивъ азъ молѣж Бога, да обърне вашата ангелска душа къмъ евангелската истина. Молѣж Бога, да ви избави отъ тежката световна властъ, която ви припятствува толкось, щото не можете да бждете такъвъ, какъвто би трѣбало да сте, т. е. *правій Христіанскій пастиръ*.

Оставамъ съ дълбоко почитаніе, святій епископе римскій, вашъ най-покоренъ и най-послушенъ слуга,

Берингъ.

Американски гражданинъ

Тія думи на честитія Г-нъ Берингъ, свободенъ Американецъ и вѣренъ синъ на православната църква, не щжтъ никакво по-обширно разясненіе, защото той твърдѣ дълбоко е разумѣлъ и точ. о обѣлежилъ значеніето и важностъта на нашата православна вѣра. Вѣроятно е че е спичелилъ много последователи и единомисленници. Да е живъ и здравъ! Ето какъ си прави православіето само честь и слава!

НАШИТЪ РОДИТЕЛИ, УЧИЛИЩА И ВЪСПИТАНИЕ.

Като спада въ програмата на листътъ ни и една часть отъ Педагогически отдѣлъ, то ній ще бждемъ свободни да поговоримъ въ кратко и върху нашитѣ родители, върху училищата въобще и върху възпитаніето, да би съ това дали поводъ, дано захване да ся мисли и пише по-вѣче върху нашитѣ училища, особенно върху възпитаніето на дѣцата, което е въ насъ доста занемарено. Ній ако не можемъ да откриваме нови способности и средства за възпитаніето на дѣцата, то не би било зло, ако ся огледаме на чуждитѣ поне народи, които сж напреднали въ този случай доста значително; жалостно позорище ще бжде за всякого, който отъ малко малко разгледа животътъ на по голѣмата часть отъ нашитѣ родители, тѣхното бедно състояніе, домашнія имъ животъ и наклонностьта имъ къмъ училищата. Има мнозина родители, които нѣматъ нето понятіе отъ думата *»училище,«* нето сж виждали въ животътъ си книга. Отъ такива едни родители ній очакваме ушъ подпорка на народнія си животъ и напредкъ, отъ тѣхнитѣ синове искаме да приготвимъ учени и достойни мъже на отечеството си, а никой не ще нето да помисли на тѣхното бедно състояніе. Има много села изъ отечеството ни, въ които никоги не е сжществувало нето църква, нето училище, има много мѣста изъ отечеството ни, гдѣто Христіанитѣ ся погребватъ безъ священникъ и др. такива. Сички ній викаме: училища ни трѣбатъ, въ просвѣщеніето е нашія животъ! Въ всяко нѣщо споменуваме *»народа,«* а ако ся запитами: кой е народъ? Ще останемъ съвсемъ излѣгани въ мислитѣ си, ще видимъ че *»правія народъ,«* нѣма понятіе отъ нищо, нето знае какво ся върши въ неговото имѣ. —

Въ насъ е станало днесъ мода да виками въ сѣкій случай: *за народа!* А кой е народъ? Ній ли, които ся обтѣгами подъ сѣнката, които ушъ цивилизовани не можемъ безъ кавенци, исками винаги да ся разхождами, да бждемъ облечени по модата. Ній ли сме народъ, или онія бѣдни селяни, които ся печѣтъ цѣло лѣто на слънцето, които ся борѣтъ съ земѣта, за да ся прехранятъ?!... Тежко и горко намъ, ако не бѣхъ тія невинни селяни, ній би умрѣли отъ гладъ. Сичко като вършимъ въ тѣхното имѣ, ній още имъ пребираме и паричкитѣ, безъ да си помислимъ че имъ правимъ голѣма щетъ, когато не ся грижимъ за тѣхъ ни най-малко, когато не имъ отваряме поне едно най-просто училище. Нашитѣ родители желѣжтъ и искатъ да си учатъ и възпитаватъ дѣцата, но като нѣматъ училища? А и гдѣто ги има, тамъ пакъ

нѣма достойни учители, които би могли да подканватъ бащите и майките, щото да си проваждатъ дѣтцата въ училището. Тѣй като сме хладнокрѣвни къмъ селянитѣ, като не ся грижимъ за тѣхното образование поне отъ части, можемъ ли да ся надѣваме, че нашія народъ ще ся просвѣти до нѣкоги и прослави? Може ли да ся образува единъ народъ самъ отъ себѣ си, безъ жертви и трудъ?!... Блазе на ония мъже, които презиратъ гражданскія напредѣкъ, а предпочитатъ селскія и ся трудятъ съ сичките си възможни сили, да отварятъ по селата училища, да подарятъ вѣстници и други книжки. Тѣ сѣятъ, такова сѣме което за едно кратко врѣме ще поникне буйно, и ще принесе неоцѣняеми плодове. Нашитѣ най-прости родители, сж чувствителни и горѣщо осѣщатъ нуждата на ученіето; но като нѣматъ срѣдства за да си издържаватъ за дълго врѣме дѣтцата въ училището, тѣ сж принуждени и противъ волѣта си, да ги изваждатъ безъ врѣме отъ училището, които за едно кратко врѣме забравятъ и онова, което сж научили. Много дѣтца ставатъ жертва на пустото невѣжество, по причина за дето родителитѣ имъ нѣматъ 10 или 15 гр. за да имъ купятъ нуждитѣ учебни книги.

Отъ какво страда и са мъчи днесъ по голѣмата часть на нашія народъ?— Отъ нищо друго освѣнъ, само отъ едното *сиромашество*. А сиромашеството отъ какво ся ражда, ако не отъ *невѣжеството*? Ний очакваме сичко отъ чуждитѣ народи, тѣ да ни приготвятъ и испроваждатъ, а ний да плащаме да купуваме. Онова което ся изработва въ отечеството ни, и което е по-здро и по-евтено и прилично за насъ, ний го презираме, а предпочитамъ да си даваме паричките из чуждитѣ народи. Послѣ ся чудимъ защо нѣма земанія-даванія?! Отъ гдѣ ще ги има, когато ни изпразднихъ чуждитѣ народи киситѣ и ги изпразватъ ежедневно. Но върху това е мислимъ излишно да разговаряме на пространно, когато е всякому твърдѣ-добрѣ познато: *кажево имамъ и кажево правимъ*.

Сега нека поразгледаме въ кратко и нашето домашно възпитаніе и училищата си.— Ний несподѣлями мнѣніето на ония лица, които мислятъ и вѣрватъ, че възпитаніето ся спичеда само въ училището, че само учителтъ е длъженъ да възпитава дѣтцата, че е само негова длъжностъ да направи отъ дѣтето добъръ и почтенъ човѣкъ, или споредъ каквато е волѣта на учителтъ. Но на жалость този товаръ въ насъ спада на училището и на учителтъ, отъ когото са иска и да учи и да възпитава повѣреннитѣ му ученици. А това е едно най-тѣжко нѣщо, когато знаемъ че детинскитѣ наклонности и нѣрави сж толкосъ разнообразни, щото много пѣти и най-доброто искусство на учителтъ бива напрасно.

Но и пакъ признаваме, че учителтъ има голѣмо влияніе въ дѣтинското възпитаніе, при всичките мъчнотии които ще посреща, стига само да е той достоенъ и трудолюбивъ мъжъ. Но при това въ дѣтинското възпитаніе иматъ значително влияніе и родителитѣ.— Ако нѣкой разгледа внимателно нашето днешно възпитаніе, дружественнитѣ ни отношенія, животътъ и повѣденіето ни,— особено на нашитѣ священници и учители които ся считатъ за по-влиятелни и учени между народа— сички тѣй да кажемъ съ жалость говорятъ и потвърдяватъ, че днесъ въ нашія фамилярень животъ отъ день на день ся губятъ народнитѣ обичаи, че изсѣхvatъ правитѣ извори на човѣческото дружественно щастіе! И матеріално и веществено ослабваме; моралтъ не е вече на онзи степенъ, въ когото ся намираше въ врѣмето на нашитѣ прадеди; отъ старата Българска любовь и съгласіе нѣма нето споменъ, сичко ся обърнало наопаки.— Добро би било, когато би ся нѣкой потрудилъ, да разгледа коренно сичко това което днесъ неможе да ся откаже.

Когато разгледаме състояніето на нашія народъ— ще видимъ че ще ся намерятъ твърдѣ малцина които да разбиратъ и знаятъ: що е умно и добро възпитаніе, и какъ трѣба да ся възпитава дѣтцата; затова ся остава и възлага възпитаніето само на училището.

Има наистинна, мнозина днесъ между насъ, които вече припознаватъ, че безъ възпитаніе неможе да бжде, тѣ почитатъ ученіето и искусството, но сами като не го знаятъ неможатъ да си ползуватъ дѣтцата, нето ся занимаватъ съ това. Мажетѣ

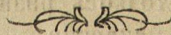

дѣтѣтъ ся занимаватъ съ работата си, а женитѣ съ къщовни работи, и тѣй дѣтето имъ остава съвсемъ не прегледано; ако посѣщава училището, то е принуждено или да бѣга или пѣкъ да стои въ училището затворено като кукля, безъ да има поне една най-малка свобода.— Нашитѣ родители негледатъ да имъ ся развива дѣтето по-вѣче умствено, но тѣ ся грижатъ най много за тѣлесното му развитіе. Родителитѣ ся радватъ когато дѣтето имъ е направило пѣкоя смѣшна работа или е излъгало нѣкого; да имъ приказва за това тѣ внимателно слушатъ, а не го запитватъ: какво учи въ училището, напредва ли въ предмѣтитѣ си? и др.

Съ възпитаніето сѣйми на чиста и добра земя или отровъ или медъ.— Родителитѣ трѣба да знайтъ и сами да си възпитаватъ дѣцата, или поне да положятъ мъдро и памятно добра основа на възпитаніето на дѣцата си. При възпитаніето трѣба родителитѣ да изпитатъ предъ сичко особеннитѣ наклонности на дѣтето си и на какво има волж; да не си оставатъ дѣтето да ся възпитава само въ училището, като си мисли: богатъ съмъ ще иждивявамъ за него; а като излъзе изъ училището тѣ виждатъ че сичкія имъ трудъ билъ напраздно, и дѣтето имъ не ся ползувало нищо. Също голѣма вредъ правятъ родителитѣ и онія учители, които натоварватъ дѣцата съ много ученіе и съ такива предмѣти които дѣтето неможе нето да разумѣе.

Въ нашитѣ училища възпитаніето трѣба да бѣде *религиозно*, и дѣтето да научи, онова *което ще му трѣба въ животтъ*. А когато ся върши това, то тогасъ и нашія народъ ще види че отъ училището има полза за челоуѣческія животъ, и по-радостно ще си проважда дѣтцата въ училището.— Народнія учитель трѣба да бѣде искусенъ въ учителскитѣ си дѣла; трѣба да знае добръ да възпитава дѣтцата. А за това не е доволно да има понятіе само върху учебнитѣ предмѣти и да познава разни язици; но той е длъженъ да ся отличава и съ други качества: да ся учи и винаги учи. Да чете педагогически книги и други училищни списанія, особено да изпитва дѣтинскія нѣравъ и да си събира матеріалъ въ това искусство, да зѣма участіе въ общитѣ събранія. На тосъ начинъ ще ся усвършенствува по-вѣче и по-лесно ще си изпълнява задатактѣ, а главното е за лето ще бѣде на обществото и на народа отъ права полза.

Онія дѣца които ся възпитаватъ отъ таквъ достоинъ учитель, ще бѣдатъ достойни за всяка работа; когато порастатъ съ вѣсели очи и сѣрдце ще гледатъ училището, и ще благославятъ оногова, който ги е училъ и възпитавалъ.

ОБЩИ ПРАВИЛА ЗА УЧИЛИЩНОТО ПРЕДАВАНІЕ.

Спорѣдъ както трѣба да са възпитаватъ дѣцата съгласно съ природата, по това начало трѣба да са предава отдѣлно и всѣкій училищній предмѣтъ. Ученіето и учителитѣ сѣ заради ученицитѣ, а не сѣ ученицитѣ заради учението и учителя. Затова и трѣба да ся гледа въ наставленіето предъ сичко на оногова *който са учи и да са учи тѣй споредъ както иска неговата природа*.—

1.—Винаги трѣба да захващаме ученіето отъ близо и да отиваме на далекко, т. е. да захващаме отъ познатъ предмѣтъ и да отиваме къмъ непознатъ.

2.— Трѣба, колкото са може, да са предава очевидно, и ученіето да са захваща винаги на очевиденъ начинъ; нека дѣтето види само съ очитѣ си каквото учи, за да може да го запомни.

3.— Дѣтето трѣба да са запознае съ онія предмѣти които го обкружаватъ.

4.— Винаги трѣба предварително да са покаже на дѣтето предмѣттѣ, чи послѣ да му ся каже и имѣто какъ са имѣнува.

5.— на дѣцата трѣба да са предаватъ такива предмѣти, които сѣ за тѣхъ понятни, а не такива които тѣ неможатъ нето да разумѣйтъ.

6.— Уроцитѣ нека бѣдатъ винаги кратки, споредъ силитѣ на ученицитѣ, за да ги научаватъ по-лесно и по-радостно, а съ това са отвара и волж на ученикѣтъ за да учи по-рѣвносно.

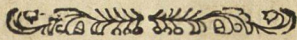
7.— Когато учителѣтъ преподава урокѣ, трѣба да разказва просто и ясно, да имѣ излага значеніето на нѣкоя дума по-вразумително.— Не е зло ако запитва ученицитѣ: разумѣватъ ли каквото имѣ говори.

8.— Да пази учителѣтъ, дето ученицитѣ да внимаваѣтъ добрѣ, когато са предава урокѣ, да не би да са занимаваѣтъ съ другій предмѣтъ.

9.— Въ сичкото обучаваніе трѣбва да има строго и серіозно постѣпваніе.

10.— Учителѣтъ трѣбва да внимава, дето съ предаваніето си да не уморява ученицитѣ.

Сѣкій учитель може да ся рѣководи въ дѣлата и въ постѣпкитѣ си училищни, относително въ преподаваніето, и отъ наклонността на ученицитѣ, по гореченитѣ кратки правила, съ испитани съ опитѣ, че сѣ нужди и ползователни.

ЗА ЛОЗИЯТА.

За садѣніето на лозіето.

Когато желаемъ да си насадимъ лозіе, то трѣба винаги, като икономи, да пазимъ на това: на кой начинѣ ще имаме отъ лозіето по-гольма полза. А за да постигнемъ това, нужно е да внимаваме какъ ще получимъ по-добро и по-много вино. Това зависи отъ положеніето на лозіето, въ каква земя е насадено и съ каква лоза (прѣчка).

За земята (прѣстѣта) на лозіето.

Колкото за положеніето на лозіето, то има следующето влияніе на виното. Въ долина винаги е по-лошево виното, отъ колкото на равнина, а на равницата е по-лошево отъ колкото на брѣгъ. Подъ сѣнка никоги не става добро вино, споредъ както става на отворено мѣсто, особено ако е още лозіето срѣщу слънцето. Въ пѣсѣкътъ става по-добро вино, отъ колкото въ чиста земя, но въ камакътъ става още по-добро, отъ колкото въ пѣсакътъ. Прочее който иска да има добро вино, нужно е да гледа дето положеніето на лозіето му да бѣде ако е възможно на брѣгъ, въ камъкъ и срѣщу слънцето. Отъ това оная лоза, която да сади ново лозіе, нека внимава на гореказаннитѣ, ако желае да има полза отъ трудоветѣ си.

Какъ са приуготовлява мѣстото, на което ще са сади лозіе?

Мѣстото на което мислимъ да посадимъ лозіе, трѣба най-напредъ да са очисти отъ всякакви кореніе, отъ чуканіе и каманіе, па после да са раздѣли на членове. Да са забѣлжатъ пѣткитѣ, по който ще са ходи, а послѣ и мѣстото на лозити. Не трѣба твърдѣ на често да са сади, защото тежко са копае. Добъръ изглѣдъ има онова лозіе, което е посѣяно на права линія. Въ лозіето ако е възможно да нѣма никакво дърво (овошка), която по-вѣче вреди, отъ колкото ползува.

— Единъ искусенъ икономъ приказва какъ той постѣпва съ лозіето си, което му раждало изобилно: Въ онуй врѣме когато са бере лозіето подирѣ берачитѣ вървѣли нѣколко искусни хора, които сѣтели отъ чукана сичкитѣ прѣчки и изданки, а оставяли само оная лоза, която ще роди гроздіе. Но при това трѣба добрѣ да са пази, щото листѣтъ на тѣзи плодосна лоза да остане съвсѣмъ неповреденъ, листѣтъ не смѣе да ся обриси или обере. Тѣй който постѣпва голѣмъ плодъ ще има отъ лозіето си.

* Здравое гроздіе може да ся запази до цово на следующія начинѣ: Гроздіето още до дето не е презрѣло трѣба да ся отсѣче отъ чукана, но да не са похваща нето едно зърно съ гола рѣжа. Послѣ това трѣба да ся земе единъ голѣмъ здравъ сѣдъ отъ земя [делва], и въ него да ся нареди гроздіето гроздъ по гроздъ, тѣй щото навредъ измежду гроздетѣ и зърната да ся насипе съ зрѣло просо, дето да не опира гроздъ на гроздъ. Когато са напѣлни сѣдѣтъ на тозъ начинѣ съ гроздіе и просо, тогасъ трѣба да го покріе отгорѣ и замаже добрѣ, за да не влиза вѣтрѣ ни най-малко въздухъ.

ЧУДНА МИЛОСТЪ, ЧУДНО БЛАГОДЪЯНИЕ !! ?

Въ единъ отъ листовѣтъ си, миналата година бѣхме извѣстили съ голѣма радостъ на почит. си читатели, че *Бълг. Черковно Пѣвческо Дружество въ Руссе*, при сичкитѣ си слаби сили, рѣши и испроводи двама бѣдни ученици въ Богословското училище въ Бѣлградъ, гдѣто като свършатъ наукитѣ си, да ся върнатъ въ отечеството си и да го ползватъ до колкото имъ допушатъ умнитѣ сили.— Въ това важно предприятіе, реченното дружество, за да си постигне святата целъ, направи приличнитѣ умолителни писма до Н. Високопр. Митрополита, съ което ся умоляваше най-покорно да ги приеме подъ благодѣяніе, за да можатъ да слѣдватъ по-безгрижно ученицитѣ наукитѣ си. И наистинна неизражаема бѣше радостъта на сичкитѣ членове, когато са извѣстихъ, че молбата имъ е съслушана. Дружеството при всичката си матеріална оскудность, рѣши да испроважда на възпитаницитѣ си редовно по 54 гр. сѣкій мѣсець. Но на жалостъ не са мина повѣче отъ една година, и ученицитѣ са върнахъ изключени отъ всяко благодѣяніе, безъ да знаѣтъ защо? и по какви причини. Това е дѣлото, казахъ тѣ, на високоученія и многомилостивія Директоръ на Бѣлградската Богословія Г. *Никола Поповичъ* икономъ, който билъ зель подъ *кирія* и училището и благодѣяніето и въ неговитѣ рѣцѣ била сѣдбата на сѣкій ученикъ. Той дѣлялъ милостъ само на онзи ученикъ който ся покорявалъ слѣпо на непогрѣшимостъта му, и ставалъ неговъ робъ. Чудна е милостъта наистина на такъвъ единъ безъ душа човѣкъ, още священникъ, когато убива съ постѣпкитѣ си бѣдущностъта на толкосъ млади души. Той съ извънредната си милостъ и всемогѣщество, изключилъ тѣсъ година изъ училището своеволно 6-7 ученици родомъ Българе, отъ които нѣкои биле и въ III-ій класъ.— Ето въ какви рѣцѣ е управленіето на Богословското училище въ Бѣлградъ. Ето какъ ся располага една немилостива душа съ чуждо благодѣяніе съ чужди пари. Излъгано е Руското правителство, ако мисли, че помощъта му, която принася на това завѣденіе, ся употребява на назначенната целъ.

Въ този важенъ случай, относително за *Бълг. Черковно пѣвческо дружество въ Руссе*, трѣба да ся иска удовлетвореніе отъ Г-вому прочутія съ милостъта си Директоръ, да видимъ какви причини ще наведе за тѣзи си постѣпка. Въ туй отношеніе настоятелството неможа да остане съвсемъ хладнокрѣвно, но на часа испроводи доло изложенното писмо, и какѣвто отговоръ получимъ ще побързаеме да го явимъ на читателитѣ си.

Благоговѣйній Г-не Н. Поповичъ

Въ Бѣлградъ!

Бъл. черковно пѣвческо дружество въ Руссе, като има злочестината да види че сте изключили изъ Богословското училище ученицитѣ, които бѣше то испроводило да ся учѣтъ и възпитаѣтъ, и което имъ помагаше въ матеріално отношеніе не малко, то съ настоящето умолявате са да ни явитѣ часъ по-скоро причинитѣ защо, и съ какво право можахте да постѣпнитѣ толкосъ неправедно къмъ тѣхъ, като сте благоизволили толкосъ немилостиво да имъ убіете бѣдущностъта; защото спорѣдъ тѣхнитѣ обясненія тѣ не сѣ виновати въ нищо. Следователно отъ васъ искаеме праведни и христіански на начинътъ ви прилични доказателства и законни причини, съ което ще можете да удовлетворитѣ желаніята на сичкитѣ членове, а въ сѣщцото врѣме да не са лишитѣ отъ честъта която трѣба да ви са отдава.

Това сте длѣжни да учините часъ по-скоро, съ което ще ни разблажите скѣтърбыта не малко,

Въ Руссе 19 Септември 1872.

Съ високопочитаніе
За Настоятелството
писарѣтъ
К. Т. Бѣлгаранъ.

ВАШЕ ВИСОКОПРЕОСВЯЩЕНСТВО.

Почит. членове на Бъл. духовенъ съвѣтъ.

въ града

Смиренно-подписанната съмь родомъ Българка отъ Руссе, вѣрна Христіанка и точна изпълнителка на най-святитѣ си длѣжности. Но безбройнитѣ мъки, тежкитѣ наказания, и неописанитѣ болки които теглѣж ежедневно отъ недостойнїя си супругъ..... принуждаватъ ма, да са отнесѣ до Ваше Високопреосвященство, съ това увѣренїе че ще ма избавите веднѣжъ за винаги отъ тегилата въ които съмь изложена, вѣрвамъ че ще ми развѣселитѣ наскърбеното сърдце и душа, за да имамъ поне въ останалитѣ години на неизвѣстнїя си животъ едно най-малко спокойствїе.

Отъ както съмь стѣпила въ бракъ съ реченїя си недостоенъ и развратенъ супругъ има 12 год. но въ това растоянїе до днесъ, азъ още не съмь видѣла радостъ или задоволствїе отъ животътъ си. Неговитѣ постѣпки, неговитѣ беззаконїя ми скратихъ животътъ. Съ слабитѣ си сили, азъ неможахъ да противостоѣж на неговитѣ псувни, кражби, на страшното му проклѣто пїянство. Животътъ ми е билъ винаги въ опасностъ, и на сѣкїй часъ съмь треперала да не би да ма погуби, което е посягалъ да извърши много пѣти. Въ него Христіанско сърдце нѣма, нето страхъ отъ Бога, когато той съ тиранството си е погубилъ чедото си още неродено на бѣлъ свѣтъ. Повтарямъ Ваше Високопреосвященство да кажа че е той звѣръ, а не човѣкъ. По това съдете Вие, можа ли азъ като една жена да живѣжъ съ него?...

Азъ не съмь въ състоянїе да Ви опишѣж на пространно неговитѣ мръсни не Христіански дѣла, нето горчивитѣ наказания, които съмь претърпѣла и ежедневно търпѣж отъ него; освѣнъ да Ви замолюж най-покорно, слѣдъ като ся увѣрите въ истинната, да постѣпитѣ споредъ Божественнїя законъ, който съ пѣлно право позволява: да ся раздѣлѣтъ мъжъ и жена, когато нѣматъ и неможатъ да иматъ по-между си *миръ, любовъ* и спокоенъ животъ. Това е моето горѣщо желанїе, само на тосъ начинъ ще ми избавите живота, отъ горчивитѣ мъки, телѣснитѣ наказания отъ гибелната пропасть.

Увѣрено и искрено съобщавамъ на Ваше Високопреосвященство, очаквамъ съ голѣмо нестѣрпенїе по-скорошното си избавленїе

Най-покорна

Въ Руссе 21 Септември 1872.

Настоящата молба е поднесена отъ една почтенна Г-жа въ Руссе, която ся отличава съ особеннїя си характеръ. Но вижда са съдбата ѣ била злочеста, когато не е могла да са удостои съ добъръ и достоенъ супругъ. Подобни жалби ако би да ся случатъ, нїй ще ги обнародваме въ кражтъ на листътъ си; за да служатъ като примѣръ на сѣкїй Христіанинъ. Ако има нѣщо убійствено на свѣта за човѣка, то е когато мъжъ и жена нѣматъ любовъ, съгласїе и спокоенъ животъ по-между си. Но нажалостъ мнозина родители, презиратъ трудовѣтъ си, които сѣж жертвовали за чадото си, презиратъ важността на съпружеството, потѣжкватъ най-святата си длѣжностъ, и много пѣти противъ волята на чадото си, принуждаватъ го да стѣпи въ бракъ съ онуй лице, което то не ще нето да види. Въ такъвъ случай, такива родители съ постѣпкитѣ си убиватъ бѣдущността на чадото си, което е принуждено да ся наказва до гдѣто е живо. Затова когато е бракътъ въ насъ най-важенъ предмѣтъ и вторїй животъ за човѣка, трѣбало би да ся внимава въ произвѣденїето и сочетанїето му. Да не са мамимъ отъ нищо което земно и тлѣнно. Да бждемъ внимателни, и да не си скратяваме нето нашїа животъ, нето чуждїа. Но въ бракътъ е най-голѣма длѣжностъ священническа, да внимава, на кой начинъ искатъ да ся извърши. Священникътъ е длѣженъ да испита предварително добрѣ лицата които искатъ да стѣпнатъ въ бракъ, и слѣдъ като ся увѣри въ любовъта и съгласїето имъ тогасъ да извършва тайната. А въ противенъ случай, священникътъ ако види, че има нѣкое негодование отъ старна на едно лице, то той има право да развали, и споредъ църковнїа законъ несмѣе да вѣнчава.

Подобни оплакванїа между мъжъ и жена, нїй виждаме че ся появяватъ често между насъ, които не сѣж ни най-малко ползователни, а за да не ставатъ трѣбало би да ся зематъ строги мѣрки, особенно отъ старна на духовната власть. Нека ся наложи на сѣкїй священникъ, щото строго да испитва лицата, които искатъ да стѣпнатъ въ бракъ и да не гледа само за материалната си полза, но да отговори на Божественнїя законъ, който не позволява да ся върши нищо, което е противно на човѣчиската воля и съвѣсть.

ОТГОВОРИ И ЧЛЕНОВЕ НА БЛАГОДАРНОСТЪ.

Ученичкитѣ отъ Дѣвическото училище въ Бебрево, крайно благодарятъ на Г-ца *Стоянка Стоянова* въ село Кушовъ (Русчюшко окръжие) за подарокътъ и отъ едно годишно членіе отъ „Слава“ сжщо и за двѣ книжки отъ драмата „Кардамъ“

БЛАГОИЗВОЛИХЪ ДА ПОДАРИЯТЪ ОТЪ „СЛАВА“

Г-нъ Драганъ Стефановъ въ Руссе, подновява подаркътъ си за училището въ отечеството си село *Марсиъ* (Търновско).— Г-нъ Д. Н. Мжизовъ учит. въ село Самоводене (Търновско) отъ съчувствие за добрия напредъкъ на дѣвическото училище въ *Габрово*, подарява му едно год. теченіе.— Г-нъ Иванъ Х. Димовъ въ Лѣсковецъ, благоизволи да подари двѣ годишни теченія: едното за Троянскія манастиръ, а другото за църквата „*усѣбие*“ въ Долно-Орѣховица.— Г-нъ Б. Н. Сапуновъ отъ Котель подарява за дѣвическото училище въ Айось.— Г-нъ И. Молловъ въ Бебрево подарява за *Плаковскій манастиръ*.— Отецъ попъ Георги Н. Х. Тодорановъ въ Орѣховица подарява за училището въ *Арбанаси*.

Отъ *Котель*: Г-нъ Гену Цончевъ учит. подарява за въ память на покойната си вѣчева дъщеря Г-жица Яна Гергева Христова на *Читалището „Съгласіе-напредъкъ“* въ Котель.— Отецъ попъ Иванъ Н. Кара-Ликовъ подарява двѣ годишни теченія: едното за брата си Георги Н. Кара-Ликовъ (търновецъ) въ *Тулча*, а другото за църквата въ село *Дели-Исуз-Куйсу* (Сидистренско окръжие).— Отъ *Варна*: Г-нъ Пеню Минчовъ подарява за село *Нова-Махила*, (таушанъ-тепе Железненско окръжие).— Г-нъ Стоянъ Мариновъ отъ Кутуцитѣ за училището въ *Буйновци* (Еленско окръжие).— Г-нъ Георги Т. Чирпанлиевъ за *Читалището* въ отечеството си *Шипка*.— Г-нъ Панаіотъ Д. Миновъ подарява за ученич. дружество въ *Сивенъ*.

Отъ *Разградъ*: Ученолюб. Г-ца Д. Н. Икономова за градското Читалище „Съгласіе.“— Г-ца Ст. Славчева за градското Жен. Дружество „*Майчина Гръбля*.“ Отъ Разградско окръжие: Благогов. Икономъ Ив. Стояновъ Самоковскій, за училището въ Долно-Арбанаси.— Благ. отецъ Ст. Недевъ отъ Къзълъ-Мурадъ за обогатяване на селската имъ библиотекеа.— Благ. отецъ П. Тихчевъ отъ Гюзелдже-аланъ за обогатяване на селската имъ библиотекеа.— Благ. отецъ Д. Недѣлчевъ отъ *Юсѣвче*, за новото и красно училище въ сжщото село.— Благ. отецъ П. Стояновъ отъ *Бебрево*, за училището въ *Топчи*.— Благ. отецъ Ив. Ивановъ отъ *Зларица* за училището въ *Асанлари*.— Благ. отецъ М. Ивановъ отъ Разградъ за училището въ *Каба-Колакъ*.— Благ. отецъ Н. Р. Писаревъ, за селското имъ училище въ *Опъжа*.— Благ. отецъ Боне Филиповъ отъ Ковачевецъ, за училището въ сжщото село.— Благ. З. Пенчевъ отъ Кара-хасанкой, за училището въ сжщото село.— Благ. отецъ Г. Рачовъ отъ *Водичъ*, за училището въ сжщото село.— Благ. отецъ Ст. Пеневъ и отецъ Хр. Антонъ двамата едно тѣло за обогатяване на селската имъ библиотекеа въ *Садена*.— Г-нъ уч. Юрданъ отъ Балджи-умуръ, за училището въ *Дикили-таишъ*.— Г-нъ учит. М. Ночевъ, на единъ трудолюбивъ учепикъ въ *Долно-Арбанаси*. (Събрани чрезъ Г-на Н. Димитровъ учит. въ Разградъ).

О Т Г О В О Р И :

Г-ну Д. С. Кукумялковъ въ Варна, *испроведениитѣ ви пари точно прѣхъме. Благодаримъ ви на труда. Подаркитѣ ще ся испроваждатъ редовно. За она високоученъ момъкъ К..... не е нужно да го познаваме, той добъръ и кѣтъ е заловилъ и скоро ще възкръсне.*— Г-ну Г. Цончевъ въ Котель. *Вашія трудъ ни увери напълно, че сте единъ родолюбивъ момъкъ, благодаримъ ви, да сте живи и здрави.*— Г-ну Хр. Ив. Пановъ, въ Орѣховица. *Ежедневно ни вѣселитѣ. Умнитѣ ни сили ненамиратъ думи, съ които да ви ся покажемъ благодарни. Назначениитѣ листове ви испроводихме.*— Г-ну М. Д. Тихчевъ въ Тулча. *Изненадѣйното ви бѣше за насъ неизражаемо, но белѣжкитѣ ви не ни насърчаватъ никакъ.*— Г-ну М. Пановъ и съдр. въ Руссе, *когато не ви познаваме, нещемъ нѣщо да ся удостоявате съ познанието ни, а още по-малко да говорите за насъ.*— Г-ну К. Пившурка въ Ломъ, *научаваме ся че сте ни спирални листовѣтъ, и не сте ги давали на Спомощницитѣ, ако е това истина, то е голѣмъ срамъ като за васъ.*

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н І Е :

Но речетъ кто: ты вѣру имаша, азъ же дѣла имамъ: покажи ми вѣру твою отъ дѣлъ твоихъ?— Съвѣтно писмо отъ Н. Високопресвященство Доростоло-Червенскій Митрополитъ Г-нъ Григорій, къмъ стадото си.— Слово на усѣбие св. Богородица.— За човѣка и длѣжноститѣ му (отъ П. И. Бояджіевъ).— Литургика (продълженіе).— Гласъ за Православіето на нашата Источна Църква.— Нашитѣ родители, училища и всенитаніе.— Общи правила за училищното преданіе.— За лозята.— Чудна милость, чудно благодарѣніе!?!— Жалба до Н. Високопресвященство Доростоло-Червенскій Митрополитъ Г-нъ Григорій въ Руссе.

ИЗДАТЕЛЬ: Т. Х. Станчевъ.